

Utredning och bedömning av fågellivet

Ljunghusen 12:6 m.fl.

Planerad bostadsbebyggelse i Vellinge kommun, Skåne län

Produktion: Enetjärn Natur AB 2016

enetjärn
natur ab

2016-03-01

Om dokumentet

Enetjärn Natur AB på uppdrag av AB Ljungskogens Strandbad.

Utredning och bedömning av fågellivet - Ljunghusen 12:6 m.fl., planerad bostadsbebyggelse i Vellinge kommun, Skåne län.

Utredningen har genomförts under januari-februari 2016.

Detta dokument tjänar som en kunskapssammanställning och vägledning inför fortsatt projektering och utredning av detaljplanen för den planerade bostadsbebyggelsen.

Följande personer har medverkat i utredningen:

Kaj Svahn – utredning, bedömningar och rapportering. Erfaren fältornitolog med flerårig vana av fågelutredningar och med expertkunskap om Skånes fågelliv. God erfarenhet av MKB-arbete särskilt med avseende på fåglar.

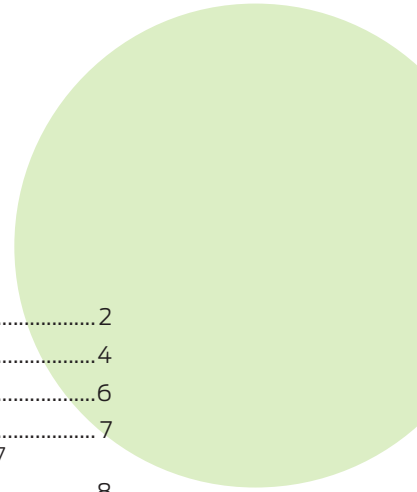
Janne Dahlén – kvalitetsgranskning. Många års erfarenhet av fältinventeringar såväl som skrivbordsutredningar av fågel och god vana att analysera och granska data. Mastersexamen i biologi.

Båda är verksamma vid Enetjärn Natur AB:s Malmökontor och har mycket goda förkunskaper om det behandlade området samt om regionens fågelfauna.

Samtliga fotografier: Kaj Svahn.

Kartmaterial har använts med tillstånd från Lantmäteriet: © Lantmäteriet Medgivande R50171088_140001

Omslagets framsida: Häckande brandkronad kungsfågel på tomtmark en knapp kilometer öster om planområdet.

Innehåll

Om dokumentet	2
Sammanfattning.....	4
1 Inledning.....	6
2 Metodik.....	7
2.1 Fågelutredningen	7
3 Analys och bedömning	8
3.1 Planområdet och dess omgivning.....	8
3.2 Bedömningar kring artförekomster och hur dessa kan påverkas.....	8
4 Slutsatser och rekommendationer	16
4.1 Slutsatser	16
4.2 Rekommendationer	16
Källor.....	18

Sammanfattning

En fågelutredning för området Ljunghusen 12:6 m.fl. i Vellinge kommun, Skåne län genomfördes under januari-februari 2016 på uppdrag av AB Ljungskogens strandbad. Syftet med fågelutredningen var att lokalisera och redovisa förekomster av hotade eller känsliga fåglar i eller nära det område som är aktuellt för detaljplaneläggning för bostadsbebyggelse. Utredningen innehåller också bedömningar av påverkan på de fåglar som finns i området samt kring behovet av inventeringar i fält.

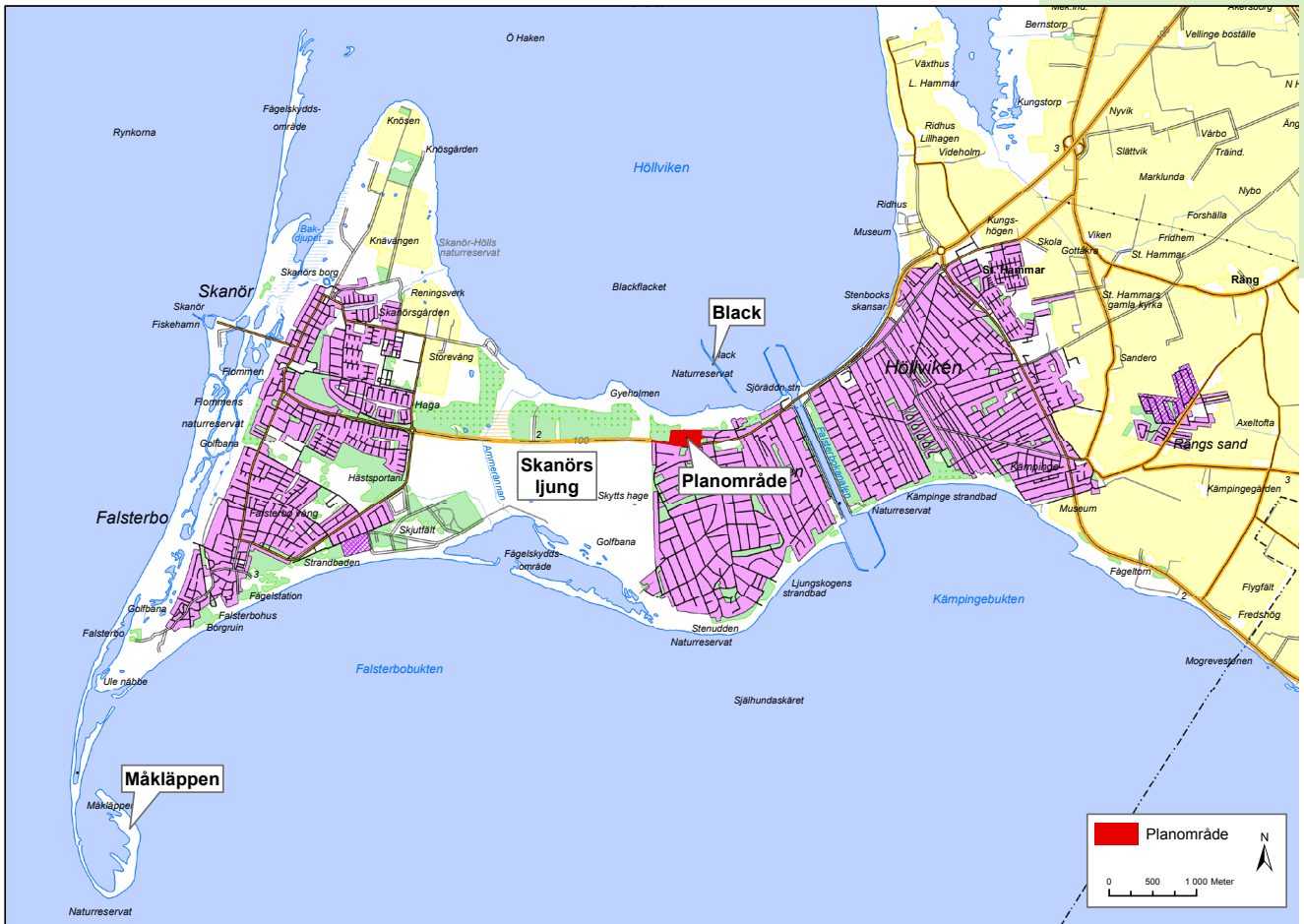
Utredningen baseras på sammanställningar av tillgänglig kunskap om området, t.ex. från Artportalen, ArtDatabanken och lokala kontaktpersoner, kompletterat med egna observationer vid fältbesök 28 februari 2016 samt vid utredarens tidigare besök i området.

Planområdet ligger i anslutning till bostadsbebyggelse i Ljunghusens samhälle, figur 1. Planområdet omfattar ca 7 ha och domineras av tall- och lövskog med buskvegetation av bl.a. björnbär och hassel. Området ligger nära stranden och angränsar till ett naturreservat, två områden som ingår i nätverket Natura 2000 samt ett RAMSAR-område. Dessutom ingår området i internationella skyddsområden för sitt unika fågelliv, såväl IBA- som HELCOM BSPA-områden.

Vissa förekomster av fågelarter som är rödlistade och/eller utpekade i bilaga 1 till EU:s fågeldirektiv finns i planområdet, bl.a. har mindre hackspett häckat och enstaka par av stare, kungsfågel och brandkronad kungsfågel misstänks kunna häcka i eller nära området även om det inte konstaterats. Artsammansättningen är generell likartad den man förväntar sig i denna del av sydvästra Skåne och inom själva planområdet finns inget som attraherar fåglar särskilt, varken häckande, rastande eller övervintrande. Det faktum att det är beläget på Falsterbonäset och ännu inte är exploaterat ger dock förutsättningar för de ovan nämnda rödlistade arterna samt för vissa förekomster av rastande småfåglar.

Sammantaget bedöms genomförandet av detaljplanen medföra små konsekvenser för fågelfaunan. Inte för någon av de utpekade arter som bedöms förekomma inom området (mindre hackspett undantagen, se nedan) bedöms detaljplanens genomförande medföra negativa konsekvenser för arternas bevarandestatus på varken lokal, regional eller nationell nivå. En viss påverkan genom biotopförlust blir fallet för ett mycket litet antal individer av vanligare skogslevande fågelarter, men denna inverkan bedöms bli begränsad och lokal. Miljöer som kan ersätta biotopförlusten finns i omgivningen. Ingen av de arter som det närliggande naturreservatet, de båda Natura 2000-områdena eller RAMSAR, IBA samt HELCOM BSPA-områdena syftar till att skydda bedöms påverkas. Inga viktiga förekomster av rastande eller övervintrande fåglar förekommer i området.

För mindre hackspett kvarstår dock viss osäkerhet. Vi föreslår därför en fältinventering av mindre hackspett för att förbättra kunskapsunderlaget. En generell inventering av häckande, rastande eller övervintrande fåglar skulle däremot endast marginellt öka kunskapen om fåglarna i planområdet och bedöms därför inte vara relevant att genomföra.

1 Översiktskarta där planområdet samt några andra platser som refereras till i texten har markerats. Observera att områdesskydd inte visas i kartan. Detta beror på att så många områdesskydd täcker så stor del av kartan att det inte framgår hur de är utformade eller lokaliserade på en karta utan det skulle tarvas flera olika kartor för att ge en rättvisande bild. Generellt kan dock sägas att naturreservat och Natura 2000 täcker i princip hela Falsterbonäset, utom de områden som är bebyggda, samt kringliggande vatten (exklusive planområdet). HELCOM BSPA och IBA täcker även de bebyggda delarna (inklusive planområdet), medan RAMSAR-området främst berör vattenområdet norr och nordost om Falsterbonäset samt Skanörs ljung, stränderna på näsets västra sida samt Måkläppen (exklusive planområdet).

1

1 Inledning

AB Ljungskogens Strandbad planerar en utbyggnad av bostadshus i nordvästra delen av samhället Ljunghusen på Falsterbohalvön i Vellinge kommun. I samband med samrådet kring detaljplanen för det aktuella området har frågor väckts kring vilken påverkan detaljplanens genomförande skulle medföra för områdets fågelliv, inte minst i vilken mån bestämmelserna i Artskyddsförordningen kan komma i fråga. AB Ljungskogens Strandbad har beställt en utredning kring områdets fågelliv av Enetjärn Natur AB. Resultaten av utredningen presenteras i denna rapport. Enetjärn Natur är ansvariga för de bedömningar som görs i rapporten.

Rapporten belyser områdets fågelfauna och ger rekommendationer om eventuella behov av fördjupade studier på plats liksom förslag på åtgärder som kan genomföras för att minimera negativa konsekvenser som kan uppstå i samband med uppförande av bostäder i området.

Syfte

Syftet med fågelutredningen är att lokalisera och redovisa förekomster eller avsaknaden av hotade eller känsliga fåglar inom eller nära det område som är aktuellt för bostadsbebyggelse.

Målet är också att göra en bedömning av eventuell påverkan på de bevarandevärda fåglar och avgöra om det finns behov av fältinventeringar.

Fågeldirektivet

Fågeldirektivet är ett EU-direktiv från 1979. Det innehåller regler till skydd för samtliga naturligt förekommande och vilt levande fågelarter inom EU, totalt 200 fågelarter.

I bilaga 1 listas de fågelarter som är särskilt skyddsvärda.

Fågeldirektivet har implementerats i den svenska Artskyddsförordningen. Arter listade i bilaga 1 markeras i rapporten med ^{FD1} efter artnamnet.

Rödlistan

Rödlistan är en redovisning av arters relativa risk att dö ut från det område som rödlistan avser, i vårt fall Sverige. Även vanliga arter kan bli rödlistade om deras populationer befinner sig i kraftig minskning.

Rödlistan är uppdelad i sex olika kategorier, var och en med sin ofta använda förkortning: kunskapsbrist (DD), nationellt utdöd (RE), nära hotad (NT), sårbar (VU), starkt hotad (EN) och akut hotad (CR). Arter i de tre sistnämnda kategorierna kallas med en gemensam term för hotade arter. Arterna markeras i rapporten med respektive klassning enligt ^{XX} efter artnamnet.

Den svenska rödlistan tas fram av Artdatabanken enligt internationella kriterier och revideras regelbundet.

Den senaste rödlistan publicerades 2015.

2 Metodik

I detta kapitel beskrivs hur utredningen genomförts och vad som ligger till grund för de bedömningar som redovisas längre fram.

Fågelutredningen

Beskrivningen och bedömningen av fågellivet i området grundar sig på tillgänglig kunskap om fågelfaunan, i huvudsak genom kontakter med lokala ornitologer samt genom observationer som registrerats i den internetbaserade databasen Artportalen. Skyddade uppgifter i Artportalen har erhållits genom ArtDatabanken. Vi har även tagit del av observationer ur Observationsdatabanken genom ArtDatabanken. Uttagen av skyddade observationer från ArtDatabanken har gjorts inom en radie av ca 3 km från utredningsområdet. Det ska understrykas att de rapporter som erhållits genom ArtDatabanken och Artportalen endast redovisar förekomst av arter i området, inte avsaknad. Beroende på i vilken utsträckning ett område besökts av fågelskådare kan materialet ge alltifrån en ytterst rudimentär bild till en heltäckande bild av områdets fågelliv. För flera arter gäller dessutom att många ornitologer undviker att rapportera observationer under häckningstid till Artportalen, då misstänksamheten mot dess sekretessfunktioner är utbredd. Uppgifterna från ArtDatabanken har bl.a. därför kompletterats med uppgifter från lokala ornitologer med god kännedom om området. För arter där ingen information om eventuell förekomst funnits att tillgå har istället bedömningar gjorts utifrån områdets beskaffenhet (geografisk placering, ingående miljöer etc.), samt utifrån i vilken omfattning arten förekommer i motsvarande biotoper i omgivningen. Ett fältbesök har gjorts inom ramen för denna utredning, dock utanför häcknings-säsong den 28 februari 2016. Utredaren har även besökt lokalen i andra sammanhang vid ett flertal tillfällen på senare år, varför även egna observationer har kunnat ligga till grund för bedömnarna.

Utredningen behandlar endast fågelarter som är upptagna på den svenska rödlistan eller som finns upptagna i bilaga 1 till fågeldirektivet och som har livsmiljöer i denna del av landet. Då det är ett mycket begränsat geografiskt område som berörs har det inte bedömts relevant att behandla arter som inte är särskilt utpekade enligt ovan. Störst vikt har lagts vid de arter som häckar i regionen och således befinner sig i området under en längre tid. Även förutsättningar för rastande och övervintrande fåglar har dock analyserats. Uppförande av bostäder i anslutning till redan befintlig bebyggelse bedöms inte kunna påverka fåglar särskilt långt utanför den plats som är direkt berörd, annat än indirekt genom ett ökat antal människor som rör sig i omgivningarna. Därför har endast arter som förekommer inom själva planområdet behandlats, med undantag för arter som är särskilt känsliga för mänsklig störning.

I utredningen ingår en bedömning av vilken påverkan den planerade bostadsbebyggelsen kommer att medföra på fågellivet i och omkring planområdet. Behov av mer kunskap om särskilda fågelarter belyses också. Bedömningarna grundas på praktiska erfarenheter från andra exploateringsprojekt samt på respektive arts förutsättningar och spridning i regionen.

3 Analys och bedömning

I detta kapitel beskrivs det område som berörs av detaljplanen, samt dess närmsta omgivning. Naturmiljöerna i planområdet styr vilken häckfågelfauna som kan väntas förekomma, samt vilka förutsättningar som finns för rastande och övervintrande fåglar. Därefter presenteras vilka arter som bedöms relevanta för utredning, samt görs en genomgång av deras förekomst i och kring området.

3.1 Planområdet och dess omgivning

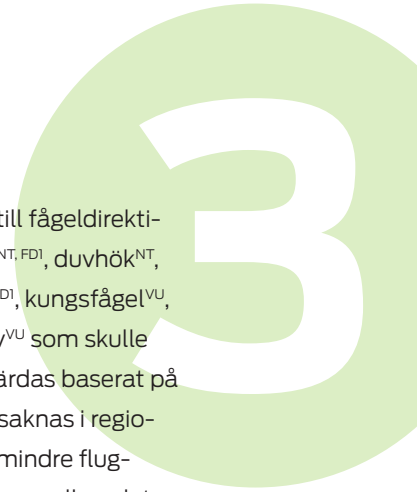
Det område som berörs av detaljplanen omfattar ca 7 ha. Området kan beskrivas som en sedan länge igenväxt naturbetesmark som idag domineras av (delvis planterad) tall- och lövskog. Buskskiktet är omväxlande, i öster finns enstaka äldre hasselkloner medan västra delen domineras av vildvuxna och bitvis närapå ogenomträngliga björnbärssnår. Östra delen genomkorsas av stigar som förbinder Ljunghusens bostadsbebyggelse med den gamla banvall som löper mellan Skanör och Ljunghusen och som avgränsar planområdet i norr.

Planområdet utgör en del av ett skogsområde som löper, med mindre avbrott, hela vägen mellan Skanör i väster och Ljunghusen i öster. Skogsområdet fortsätter västerut från planområdet och löper sedan parallellt med väg 100 i norra delen av Skanörs ljunghed, vilket är en stor ljunghed där skog helt saknas. I öster och söder angränsar planområdet till bostadsbebyggelsen i Ljunghusen. Bebyggelsen är i söder utformad så att mycket vegetation, främst tallskog, står mellan husen vilket ger området en speciell naturlig karaktär. Öster om planområdet är bebyggelsen mer heltäckande och grönområden saknas mellan husen. I norr angränsar betade strandängar och havet tar vid ca 130 m norr om planområdet. Strandängarna och havet norr om planområdet är liksom Skanörs Ljung utpekade som naturreservat och Natura 2000, figur 1.

3.2 Bedömningar kring artförekomster och hur dessa kan påverkas

Häckande fåglar

Den begränsade areal som området berör och det begränsade antal naturmiljöer som ingår i planområdet, kombinerat med det faktum att området angränsar till mänsklig bebyggelse, gör att urvalet av potentiella häckfåglar är mycket litet. Endast arter som är knutna till park- eller skogsmiljöer utan inslag av våtmarker är tänkbara, och bland dessa endast arter som förekommer i sydligaste Skåne. Då denna miljö är vanligt förekommande hyser miljön generellt sett få arter som är prioriterade i

artskyddssammanhang. Ur listan över arter som är rödlistade eller utpekade i bilaga 1 till fågeldirektivet (dvs. prioriterade i artskyddssammanhang) är det bivråk^{NT, FDI}, röd glada^{FDI}, havsörn^{NT, FDI}, duvhök^{NT}, kungsörn^{NT, FDI}, nattskär^{FDI}, gröngöling^{NT}, spillkråka^{NT, FDI}, mindre hackspett^{NT}, trädlärka^{FDI}, kungsfågel^{VU}, brandkronad kungsfågel^{VU}, mindre flugsnappare^{FDI}, stare^{VU}, gulhämpling^{VU} och gulspurv^{VU} som skulle kunna förekomma i den aktuella miljön. Av dessa är det flera som omedelbart kan avfärdas baserat på lokala ornitologers uppgifter samt utifrån rapporter till Artportalen som visar att arten saknas i regionen. Bivråk^{NT, FDI}, röd glada^{FDI}, kungsörn^{NT, FDI}, nattskär^{FDI}, gröngöling^{NT}, trädlärka^{FDI} och mindre flugsnappare^{FDI} saknas alla som häckfåglar på Falsterbonäset (möjligen med något högst oregelbundet undantag för de tre sistnämnda) och kan inte betraktas som potentiella återkommande häckfåglar i planområdet (Artportalen 2016, Bengtsson & Green 2013, Falsterbo Fågelstation 2016). Röd glada är möjligen på väg att etablera sig som häckfågel på näset, men miljöerna i planområdet bedöms inte utgöra lämplig häckningsbiotop för arten.

De återstående arterna presenteras mer ingående nedan. Inga andra rödlistade fågelarter, eller fågelarter som på andra sätt är prioriterade i artskyddssammanhang bedöms häcka inom planområdet. Närmre presentationer görs dock även av bivråk då denna tagits upp som potentiell häckfågel i detaljplanens miljökonsekvensbeskrivning samt av svarthakad buskskvätta eftersom den har konstaterats häcka nära planområdet.

Bivråk^{NT, FDI}

Uppskattad population 2008: 6000 par i Sverige varav 380 par i Skåne (Ottosson m.fl. 2012).

Bivråk häckar inte inom Vellinge kommun och har inte gjort så inom överskådlig tid (Artportalen 2016, Bengtsson & Green 2013). Förutsättningar saknas för arten att häcka i planområdet.

Arten bedöms inte påverkas av detaljplanens genomförande.

Havsörn^{NT, FDI}

Uppskattad population 2008: 530 par i Sverige varav 12 par i Skåne (Ottosson m.fl. 2012).

OBS: Uppgifter om häckande havsörnar faller inom offentlighets- och sekretesslagens (2009:400) 20 kap. 1 § som gäller sekretess för uppgift om en djur- eller växtart som är i behov av skydd och som det finns ett intresse av att bevara i ett livskraftigt bestånd, om det kan antas att ett sådant bevarande av arter inom landet eller del av landet motverkas om uppgiften röjs. Lag (2012:770).

I normalfallet hade uppgifter om häckande havsörnar därmed behandlats konfidentiellt och inte publicerats i en offentlig rapport likt denna. I just detta fallet har dock Skånes Ornitologiska Förening tidigare valt att publicera uppgifterna om havsörnshäckningen offentligt och det bedöms därför inte medföra någon risk att redovisa uppgifterna även här.

Ett havsörnspar etablerade sig på Falsterbonäset under 2013 och skred till häckning första gången 2014. Häckningen var framgångsrik och tre ungar kom på vingarna. Under 2015 inleddes ett häckningsförsök, men det avbröts ganska tidigt av okänd anledning. Det är i skrivande stund (februari 2016) oklart huruvida något häckningsförsök inleddes även 2016. Häckningarna 2014 och 2015 ägde båda rum

i västra delen av skogen norr om Skanörs ljung. Avståndet mellan bostadsbebyggelse (i väster) och havsörnarnas boplats 2014, då de häckade framgångsrikt, var drygt 400 m. Avståndet till närmsta bostadsbebyggelse i öster var vid samma tillfälle ca 2400 m. Och avståndet till planområdet ca 2550 m. Från den boplats som nyttjade 2015 var avståndet till bostadsbebyggelse i väster ca 900 m, i öster ca 1900 m och avståndet till planområdet ca 2100 m.

Generellt är havsörn mycket känslig för störningar från människor under häckningen och en utbyggnad av bostadshus nära en havsörnshäckning kan i normalfallet antas medföra en viss påverkan. Just de örnar som häckar i närheten av planområdet har dock valt att placera sin boplats närmre bostadsbebyggelse än vad som här skulle bli fallet. Bostadsbebyggelsen inom planområdet skulle hamna längre bort från boplatserna än redan befintliga hus öster om Skanörs ljung (belägna sydväst om planområdet) och betydligt längre bort än bebyggelsen väster om Skanörs ljung. Det är dessutom tal om en utvidgning av befintliga bostadsområden snarare än en nyetablering i ett tidigare helt orört område. Allt detta talar emot att havsörnarna skulle påverkas av detaljplanens genomförande. En indirekt effekt av den utökade bostadsbebyggelsen i Ljunghusen skulle kunna vara att fler människor rör sig i skogen norr om Skanörs ljung till följd av att fler människor bor i närheten. Örnarna har dock valt att bygga sina bon i de delar av skogen som är minst nyttjade av människor, och det finns ingen anledning att misstänka att just dessa områden skulle besökas oftare av människor bara för att fler människor bosätter i Ljunghusen. Det troliga scenariot är att antalet människor som rör sig i redan välbesökta delar av skogen (i första hand längs den gamla banvallen mellan Skanör och Ljunghusen) skulle öka marginellt. Denna passage av människor är uppenbarligen redan accepterad av örnarna. Slutligen kan det konstateras att planområdet inte utgör en del av havsörnarnas revir som används för födosök eller uppehållsort. Örnarna lever i första hand av fisk och sjöfågel som de fångar längs Falsterbonäsets grunda kuster och inom planområdet saknas förutsättningar för örnarna att födosöka.

Sammantaget bedöms arten inte påverkas av detaljplanens genomförande.

Duvhök^{NT}

Uppskattad population 2008: 7600 par i Sverige varav 200 par i Skåne (Ottosson m.fl. 2012).

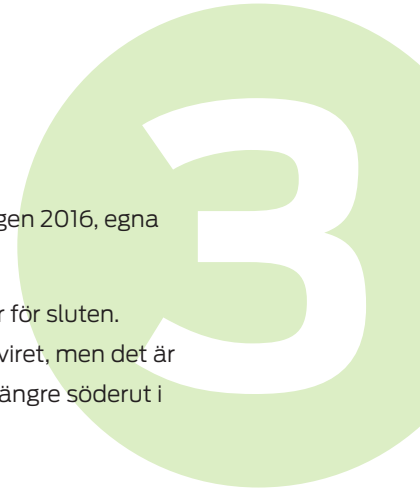
En 2k hona duvhök observerades flyga över området i samband med fältbesöket 28 februari 2016. Duvhök är på sin höjd en mycket oregelbunden häckfågel på Falsterbonäset och inga observationer tyder på att någon häckning ägt rum i närheten av planområdet (Artportalen 2016). Planområdet får betraktas som en suboptimal plats för arten, bl.a. på grund av dess belägenhet nära inpå bostadsbebyggelse.

Arten bedöms inte påverkas av detaljplanens genomförande.

Spillkråka^{NT, FDI}

Uppskattad population 2008: 29 000 par i Sverige varav 800 par i Skåne (Ottosson m.fl. 2012).

Spillkråka en sporadisk häckfågel på Falsterbonäset och inga häckningar har bekräftats i närheten av planområdet. Det finns inga uppgifter om häckning i närheten av området i Artportalen (Artportalen 2016) och ornitologer som vistats regelbundet i och kring planområdet menar att ingen häckning ägt

rum i området åtminstone de senaste 10 åren (Mattias Ullman & Emil Lundahl muntligen 2016, egna observationer).

Miljön i planområdet bedöms vara mindre optimal för spillkråka då skogen generellt är för sluten. Skulle det ske en häckning i närområdet skulle planområdet kunna utgöra en del av reviret, men det är inte sannolikt att boplatsen skulle vara belägen här då det finns mer lämpliga miljöer längre söderut i Ljunghusen.

Arten bedöms inte påverkas av detaljplanens genomförande.

Mindre hackspett^{NT}

Uppskattad population 2008: 7000 par i Sverige varav 500 par i Skåne (Ottosson m.fl. 2012).

En häckning av mindre hackspett genomfördes inom planområdet 2014 (Artportalen 2016, Emil Lundahl muntligen 2016). Det finns inga indikationer på att häckning ägt rum i området före detta tillfälle utan häckningen 2014 är istället den första kända från Falsterbonäset. Under 2015 gjordes inga observationer som indikerade att häckning genomfördes i området, men i samband med fältbesöket 28 februari 2016 noterades ånyo en ropande hane. Det är således oklart huruvida häckningen 2014 var av tillfällig karaktär eller om arten är en återkommande häckfågel i området och för att säkerställa att arten inte häckar är det relevant att göra en inventering.

Om det visar sig att den mindre hackspetten återvänder för att häcka i området under 2016 behöver det utredas närmre hur det aktuella reviret ser ut, vilken potential för alternativa häckplatser som finns i närområdet osv. för att kunna avgöra hur arten skulle påverkas vid detaljplanens genomförande.

Svarthakad buskskvätta^{EN}

Uppskattad population 2008: 4 par i Sverige varav 3 par i Skåne (Ottosson m.fl. 2012).

Svarthakad buskskvätta har genomfört ett antal häckningar på och kring Skanörs ljun de senaste åren. Bl.a. inleddes ett häckningsförsök blott ca 300 m nordväst om planområdet 2015 (Artportalen 2016, egna observationer). Arten är dock starkt knuten till öppna miljöer, såsom betesmarker med lågväxt buskvegetation. Då liknande miljöer helt saknas inom planområdet är arten inte att betrakta som en potentiell häckfågel i planområdet och det bedöms inte föreligga någon risk att eventuella framtida häckningar i närområdet skulle påverkas av den eventuella bostadsbebyggelsen.

Arten bedöms inte påverkas av detaljplanens genomförande.

Kungsfågel^{VU}

Uppskattad population 2008: 3 000 000 par i Sverige varav 80 000 par i Skåne (Ottosson m.fl. 2012).

Arten har haft en negativ populationsutveckling i Sverige de senaste 30 åren, men i Skåne bedömdes populationen som stabil åtminstone 2000-2009 (Bengtsson & Green 2013).

Det finns inga bekräftade häckningar av kungsfågel inom planområdet, men den bedöms ändå som en potentiell häckfågel då den är mycket vanlig och synnerligen utbredd som häckfågel i landet. Miljöerna inom planområdet bedöms inte som optimala - kungsfågeln föredrar granskog, men kan även hittas

2 Kungsfågel^{VU} bedöms kunna häcka med något par inom planområdet.

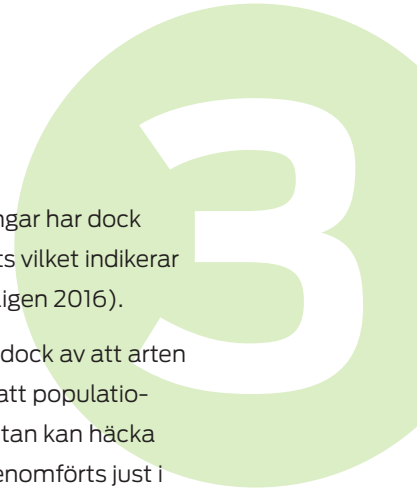
med lägre tätheter i tall- och blandskog. Vid fältbesöket 28 februari 2016 noterades en liten grupp om en handfull övervintrande individer i området.

Det bedöms sannolikt kungsfågel häckar inom planområdet. Det handlar dock inte om mer än något eller några enstaka par, och dessa individer bedöms ha goda förutsättningar att hitta alternativa häckplatser i närområdet ifall detaljplanens genomförande skulle omöjliggöra framtida häckningar inom planområdet. Detta är dock inte självklart då arten generellt sett inte är särskilt känslig för mänsklig störning utan kan häcka i trädgårdar och i parkmiljöer.

Sammantaget handlar det om något enstaka par av en mycket vanlig art som eventuellt påverkas av detaljplanens genomförande. Dessa bedöms ha goda möjligheter att finna alternativa boplatser i närområdet. Artens bevarandestatus bedöms således inte påverkas på varken lokal, regional eller nationell nivå.

Brandkronad kungsfågel^{VU}

Uppskattad population 2008: 100 par i Sverige varav 75 par i Skåne (Ottosson m.fl. 2012).

Inga häckningar av brandkronad kungsfågel har bekräftats inom planområdet. Häckningar har dock genomförts i närheten, och inom området har långstannande sjungande hanar noterats vilket indikerar att arten är en potentiell häckfågel i området (Artportalen 2016, Mattias Ullman muntligen 2016).

Den brandkronade kungsfågeln har en mycket liten svensk population. Detta förklaras dock av att arten är på invandring och har etablerat sig som svensk häckfågel först på senare år, inte av att populationen genomgått en minskning. Arten är inte påtagligt känslig för mänskliga störningar utan kan häcka på villatomter. Detta har konstaterats bl.a. just i Ljunghusen där flera häckningar har genomförts just i villaträdgårdar (Artportalen 2016, egna observationer). Det ska således inte uteslutas att en eventuell förekomst av brandkronad kungsfågel skulle kunna fortleva i området även efter detaljplanens genomförande. Förutsättningarna för arten skulle dock försämrats inom planområdet, men det finns gott om lämpliga habitat i den direkta omgivningen som kan ersätta förlusten.

Sammantaget är bedömningen att detaljplanens genomförande inte medför en påverkan på artens bevarandestatus varken på lokal, regional eller nationell nivå.

Stare^{VU}

Uppskattad population 2008: 640 000 par i Sverige varav 70 000 par i Skåne (Ottosson m.fl. 2012).

Det finns inga bekräftade häckningar av stare inom planområdet (Artportalen 2016), men den bedöms utgöra en potentiell häckfågel i området baserat på miljöerna inom och i anslutning till området. Det kan dock inte röra sig om mer än något enstaka par då skogen är väl sluten i området för att utgöra optimal miljö.

Staren är inte känslig för mänsklig störning utan häckar ofta i trädgårdar. Det kan därför inte uteslutas att eventuella förekomster av arten skulle kunna fortleva i området även efter detaljplanens genomförande. Skulle det uppföras holkar av lämplig storlek i de grönytor som planeras inom planområdet skulle staren gynnas av förändringen, då det ofta är brist på lämpliga boplatser som begränsar populationen.

Sammanfattningsvis rör det sig om något enstaka par av en mycket talrik och utbredd svensk häckfågel som eventuellt skulle kunna beröras av detaljplanens genomförande. För att väga upp för den eventuella förlusten föreslås uppsättning av starholkar i de planerade grönytorerna inom planområdet. Bedömningen är att ett genomförande av detaljplanen skulle gynna arten, förutsatt att de föreslagna holkarna sätts upp, och bevarandestatusen för stare skulle således påverkas i positiv riktning.

Gulhämpling^{VU}

Uppskattad population 2008: 44 par i Sverige varav 40 par i Skåne (Ottosson m.fl. 2012).

Det finns inget som tyder på att gulhämpling någonsin häckat inom eller i anslutning till planområdet. Arten förekommer inte regelbundet i Ljunghusen och ingen häckning är känd från planområdets direkta närhet åtminstone de senaste 10 åren (Artportalen 2016, Mattias Ullman & Emil Lundahl muntligen, egna observationer). En observation av en familjegrupp föreligger från Ljunghusens golfbana (i sydvästligaste delen av Ljunghusen) i juli 2015 (Artportalen 2016), och dessa fåglar kan misstänkas härröra

från en häckning någonstans i Ljunghusen eller Höllviken, men inget tyder på att den skulle ha ägt rum i närheten av planområdet.

Arten misstänks häcka oregelbundet med något enstaka par på Falsterbonäset, men då längre västerut i Skanör eller Falsterbo. Förutsättningar finns för häckningar i Ljunghusen, men då företrädesvis i de södra delarna där det finns lite öppnare miljöer. Miljöerna inom planområdet bedöms allt för slutna och fuktiga för att attrahera arten.

I Sverige häckar gulhämpling företrädesvis i bebyggda miljöer (Artdatabanken 2016) varför det får hållas för troligt att arten, om något, snarare skulle gynnas vid ett genomförande av detaljplanen än tvärtom.

Arten bedöms inte påverkas av detaljplanens genomförande.

Gulspurv^{vu}

Uppskattad population 2008: 900 000 par i Sverige varav 55 000 par i Skåne (Ottosson m.fl. 2012).

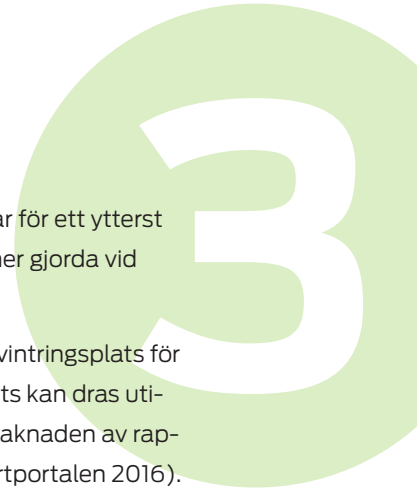
Det finns observationer som tyder på att gulspurv kan tänkas häcka i närheten av planområdet. Enstaka observationer under häckningstid görs någorlunda regelbundet längs Banvallen och i södra delarna av Ljunghusen, även om ingen häckning konstaterats de senaste 10 åren (Artportalen 2016, Mattias Ullman muntligen 2016).

Gulsparven är dock knuten till öppnare miljöer, så som betesmarker, buskmarker och brynmiljöer i jordbruksmark varför miljöerna inom planområdet inte kan sägas utgöra lämplig häckningsbiotop för arten. Detta i kombination med att inga kända häckningar konstaterats i närområdet gör att arten inte anses utgöra en potentiell häckfågel i planområdet.

Arten bedöms inte påverkas av detaljplanens genomförande.

Flyttande, rastande och övervintrande fåglar

Falsterbonäset är internationellt känt för de stora mängder flyttfåglar som, företrädesvis om hösten, koncentreras till området. Till skillnad från andra exploateringar, t.ex. vindkraftsutbyggnad, så är bostadsbebyggelse dock inget som kan förväntas påverka sträckande fåglar i nämnvärd utsträckning. De viktiga lokaler för rastande och övervintrande fåglar som finns kring Falsterbonäset utgörs av betande strandängar, grunda kuststräckor, sandrevlar och den före detta ön, numera landbundna halvön, Måkläppen. Stora mängder svanar, änder, vadare och måsfåglar rastar i dessa områden och de utgör viktiga rast- och övervintringsplatser för arter ur dessa grupper i ett nationellt, och i vissa fall även internationellt, perspektiv. Även stora mängder tättingar rastar på Falsterbonäset, både vår och höst, men dessa är i mindre utsträckning knutna till specifika lokaler utan dimper ner utspritt i trädgårdar och busk- och skogsmark utspritt över hela halvön. Även planområdet utgör således en rastplats för tättingar under sträcktid, och den kan i viss mån förväntas fortsätta göra så även efter detaljplanens genomförande (i de planerade grönområdena). Då det endast handlar om ett ca 7 ha stort område som tas i anspråk bedöms den planerade bostadsbebyggelsen medföra en ytterst marginell skillnad för Falsterbonäsets attraktionskraft som rastlokal och dess förmåga att hysa stora mängder rastande

småfåglar. Vad beträffar övervintring bedöms planområdet endast hysa förutsättningar för ett ytterst litet antal individer av vanliga arter att övervintra, vilket också bekräftas av observationer gjorda vid fältbesöket 28 februari 2016.

Sammantaget kan det konstateras att planområdet inte utgör en viktig rast- eller övervintringsplats för fåglar generellt eller för någon rödlistad eller på annat vis prioriterad art. Denna slutsats kan dras utifrån områdets storlek samt dess ingående miljöer, men den bekräftas även genom avsaknaden av rapporter avseende förekomster av större mängder rastande eller övervintrande fåglar (Artportalen 2016).

Fåglar i skyddade områden

Då planområdet ingår i IBA- och HELCOM BSPA-områden samt angränsar till både ett RAMSAR-område, två Natura 2000-områden och ett naturreservat är det relevant att utreda i vilken mån arter som pekats ut och prioriterats i dessa områden kan tänkas påverkas vid detaljplanens genomförande.

Naturreservatet som angränsar till planområdet i norr benämns Norra Ljunghusen. Av reservatsbeslutet från 1995 framgår att de grunda vattenområdena och revet Black är av betydelse för fågellivet, dels för häckningar av bl.a. småtärna och dels för rastande sjöfåglar. Det nämns också att det intilliggande skogsområdet i söder om banvallen (d.v.s. planområdet) har stor betydelse för fågellivet, inte minst som rast- och födosökslokal under flyttningstiden. Detta gäller särskilt många småfåglar, duvor och rovfåglar som ormvråk, bivråk, sparvhök och duvhök. Slutligen står att de olika biotoperna tillsammans skapar förutsättningar för ett rikt och varierat fågelliv. Länsstyrelsen anser 1995 att förutsättningar för bildande av naturreservat föreligger även för det som utgör planområdet.

Sedan 1995 har stora förändringar skett i planområdets omgivning, framförallt genom att bostadsbebyggelse har uppkommit direkt öster om planområdet. Detta har troligen medfört försämringar av planområdets förutsättningar för rastande fåglar. Som framgår ovan utgör området i dagsläget inte en viktigt rastplats varken för några stora mängder fåglar eller för någon rödlistad eller på annat vis prioriterad art. Förutsättningarna för fåglar att rasta och födosöka kommer att försämrans inom planområdet, men det berör således inte en viktig lokal. Förutsättningarna för fåglar att rasta och häcka i de grunda vattenområdena samt på revet Black bedöms inte förändras av detaljplanens genomförande.

Strandängarna och kuststräckan norr om planområdet utgör dessutom del av två olika områden som ingår i nätverket Natura 2000. Det handlar dels om Falsterbo-Foteviken (SPA-område, fågeldirektivet) och dels om Falsterbohalvön (SCI-område, art- och habitatdirektivet). Områdena täcker in ca 42 000 ha kustzon och hav. Avsikten med områdena är att bevara regionens unika natur och betydelse för framförallt fågellivet.

I områdenas respektive bevarandeplaner pekats ett antal fågelarter ut som särskilt utpekade för just dessa områden. Av fåglar så rör det sig både om häckande, rastande och övervintrande arter. Av de 26 arter som tas upp så är fem lommar, svanar, gäss eller änder, fem rovfåglar, sju vadare, fem tärnor eller måsar, en uggle och tre tättingar. Endast en av dem, havsörn^{NT, FDI}, ingår bland de arter som bedömts relevanta att ta upp i denna utredning. För övriga saknas lämpliga miljöer inom planområdet och därmed saknas förutsättningar för att de ska påverkas av detaljplanens genomförande. Det är arter som

är knutna till vatten- och strandmiljöerna, samt i någon mån annan öppen mark och buskmark, som områdesskyddet syftar till att skydda.

RAMSAR-, IBA- och HELCOM BSPA-områdena syftar liksom naturreservatet och Natura 2000-områdena till att skydda strand- och havsmiljöer, samt i någon mån annan öppen mark, då dessa utgör viktiga rast- och övervintringsplatser för sjöfåglar och vadare. Dessutom uppmärksammas de stora koncentrationerna av sträckande fåglar som sker på Falsterbohalvön.

Sammantaget bedöms detaljplanens genomförande inte medföra påverkan på någon av de fågelarter som IBA- och HELCOM BSPA-områdena samt det angränsande naturreservatet, något av de båda angränsande Natura 2000-områdena eller det angränsade RAMSAR-området syftar till att skydda.

3 Jorduggla^{FD1} är en av de arter som pekas ut i bevarandeplanerna för de berörda Natura 2000-områdena. Arten rastar och övervintrar på strandängarna och inom planområdet saknas miljöer som nyttjas av arten.

4 Slutsatser och rekommendationer

I detta kapitel redovisas slutsatser kring vilken påverkan detaljplanens genomförande har för fågelarter som är rödlistade eller utpekade i bilaga 1 till fågeldirektivet. Vidare ges rekommendationer kring vilken inventeringsinsats som bedöms relevant samt vilka åtgärder som kan vidtas för att undvika eller minimera negativa effekter på fågelfaunan.

4.1 Slutsatser

Detaljplanens genomförande bedöms ha liten påverkan på fågellivet. Totalt bedöms fyra rödlistade fågelarter beröras; mindre hackspett, kungsfågel, brandkronad kungsfågel och stare. För de tre sistnämnda bedöms detaljplanens genomförande inte medföra någon påverkan på respektive art bevarandestatus på varken lokal, regional eller nationell nivå. För den mindre hackspetten behövs närmre undersökningar för att kunna avgöra eventuell påverkan.

Biotopförluster och störningar till följd av utbyggnaden kommer naturligtvis att ske, men det är generellt ett mycket litet antal individer av vanliga skogslevande fågelarter som kan påverkas negativt av markanspråken för bostadsbebyggelse inkl. vägar mm. Det berörda området bedöms inte utgöra en viktig häck-, rast- eller övervintringslokal varken i ett lokalt, regionalt eller nationellt perspektiv.

Säkerhet i bedömningar

Det har inte gjorts något fältbesök i området inom denna utredning, (däremot har utredaren besökt platsen ett flertal gånger i andra sammanhang under perioden 2010-2015). Bedömningarna grundar sig på uppgifter från lokala ornitologer, egna observationer från området och rapporter i Artportalen och från ArtDatabanken. På Falsterbonäset finns några av Sveriges mest välbesökta fågellokaler och även om själva planområdet inte utgör en av dem så får även detta område betraktas som välbesökt av fågelskådare. Underlaget för bedömningarna har således varit ovanligt bra och risken för att viktig information har missats bedöms som mycket liten.

4.2 Rekommendationer

Det råder viss osäkerhet kring den mindre hackspettens förekomst i området. En häckning genomfördes 2014, men denna förefaller ha varit av tillfällig karaktär då inga indikationer på häckning finns från området varken förr eller senare. För att utröna huruvida arten är en återkommande häckfågel i planområdet eller ej rekommenderas en fältinventering under häckningssäsongen 2016. Fältinventeringen bör omfatta flera besök under våren och försommaren i syfte att dels säkerställa huruvida någon häckning av mindre hackspett genomförs eller ej och dels ge tillfälle att upptäcka andra eventuella skyddsvärda fågelförekomster inom planområdet.

4 Åtgärder som kan genomföras för att undvika negativ påverkan på fåglar i planområdet

Slutsatserna från utredningen innebär att inga skyddsåtgärder är nödvändiga för att detaljplanen ska kunna genomföras utan negativ påverkan på bevarandestatusen hos någon rödlistad art, eller art som är utpekad i bilaga 1 till fågeldirektivet. (Observera dock att ingen bedömning har gjorts kring påverkan på mindre hackspett, i avvaktan på den kommande fältinventeringen).

Trots det vill Enetjärn Natur ge några förslag på vad som kan göras för att undvika negativ påverkan på områdets fågelliv, och rentav gynna en rödlistad art. Förslagen är följande:

- För att minimera påverkan på områdets fågelliv, såväl vanliga som mindre vanliga arter, kan anläggningsarbete undvikas under den tid då flertalet fågelarter häckar (mitten av april - mitten av juli). På så sätt undviker man att störa eller förstöra pågående häckningar.
- För att gynna staren^{VU} kan holkar av lämpligt format sättas upp i de planerade grönområdena i planområdet. Med denna åtgärd så innebär detaljplanens genomförande att områdets förutsättningarna för häckningar av stare ökar.

4.3 Kompensation för förlust av biologisk mångfald

Varje exploatering som berör naturmiljöer medför en arealförlust av lämplig miljö för rastande, häckande och övervintrande fåglar. Även den här planerade bostadsbebyggelsen bidrar på så vis till en förlust av biologisk mångfald. Denna förlust är något som kan och bör kompenseras enligt principen om att den som orsakar miljöproblem ska stå för kostnaderna för att hantera dessa. Sedan något år tillbaka ställer exempelvis flera skånska kommuner, bl.a. Lomma och Lund, krav på att all exploatering av naturmiljöer inom detaljplanelagt område ska kompenseras fullt ut. Detta är även i enlighet med den handbok om ekologisk kompensation som Naturvårdsverket publicerade 2016-02-24 (Naturvårdsverket 2016).

Kompensationsåtgärder kan innebära att flera olika saker, t.ex.

- skötselåtgärder för att gynna en specifik art i ett närliggande område
- restaureringsåtgärder för att gynna biologisk mångfald generellt i ett närliggande område
- skapande av nya naturmiljöer i närområdet

Åtgärderna behöver alltså inte genomföras inom eller i omedelbar närhet av den plats som berörs av exploateringen, även om det generellt sett är relevant att utgå från närhetsprincipen.

Källor

Personliga kontakter

Emil Lundahl. Emil är en skicklig och erfaren fältornitolog som spenderat en hel del tid i och kring planområdet under främst vår och höst de senaste fem åren. Muntligen 2016.

Mattias Ullman. Mattias är en skicklig och mycket erfaren fältornitolog som spenderat mycket tid i och omkring planområdet under främst vår och höst de senaste 10 åren. Muntligen 2016.

Webbsidor

Falsterbo Fågelstation 2016: "Artlista - Fågelarter anträffade på Falsterbonäset"

http://falsterbofagelstation.se/index_s.html

Hemsidan besökt 2016-02-24 och den aktuella avdelningen var då senast uppdaterad 2016-01-24.

ArtDatabanken 2016: Artfaktablad för gulhämpling

<http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/100129>

Hemsidan besökt 2016-02-24 och fakta om arter angavs då huvudsakligen bygga på rödlistningsbedömningen 2015.

Artportalen 2016:

Uttag av alla fågelobservationer, inkl. skyddsklassade, gjorda inom 3 km radie från planområdet och registrerade i Artportalen eller Observationsdatabasen har gjorts via personlig kontakt med Marit Persson på ArtDatabanken 2016-02-08. Kompletterande uppgifter om fågelobservationer i regionen har hämtats under februari 2016 från:

www.artportalen.se/

Litteratur

Bengtsson, K. & Green, M. 2013. Skånes Fågelatlas. SkOF, Vellinge. ANSER Suppl. nr 65.

Naturvårdsverket 2016. Ekologisk kompensation. En vägledning om kompensation vid förlust av naturvärden. Handbok 2016:1. Utgåva 1. Februari 2016. Elektronisk publikation.

Ottosson, U. Ottvall, R., Elmberg, J., Green, M., Gustafsson, R., Haas, F., Holmqvist, N., Lindström, Å., Nilsson, L., Svensson, M., Svensson, S. & Tjernberg, M. 2012. Fåglarna i Sverige - antal och förekomst. SOF, Halmstad.

enetjärn
natur ab